

KORPUSOVÁ LINGVISTIKA

Mgr. Dana Hlaváčková, Ph.D.

JAZYKOVÝ KORPUS

Rozsáhlý soubor elektronicky uložených jazykových dat, obvykle označovaný, organizovaný se zřetelem k využití pro určitý cíl, vůči němuž je také považován za reprezentativní.

Čermák, F. Jazykový korpus: Prostředek a zdroj poznání. In *Studie z korpusové lingvistiky*. Praha: Karolinum, 2000, s. 15–38.

KORPUSOVÁ LINGVISTIKA

- podstatná část počítačové lingvistiky – korpusy poskytují zdroj jazykových dat
- studium jazyka založené na jeho přirozeném kontextovém užívání
- metodologický přístup ke zkoumání jazyka

PŘEDNOSTI KORPUSŮ

- velký **rozsah** s možností dalšího rozšiřování
- jazyková data v **přirozené** kontextové podobě
- převaha **typických** jazykových jevů nad **okrajovými**
- reprezentativní korpus je schopen zachytit **variabilitu** jazyka
- zrychlení a usnadnění lingvistické práce

ZÁKLADNÍ POJMY

- **textové slovo, pozice, token** – řetězec znaků oddělený z obou stran mezerami
- **tokenizace** – proces rozdělení textu na tokeny
- **korpusový prohlížeč, korpusový manažer** (Bonito, Bonito2, Sketch Engine, KonText)
- **konkordance**, konkordanční řádek, konkordanční seznam
- **KWIC** – key word in context (hledaný výraz v korpusu)

ZÁKLADNÍ POJMY

- **atributy** – prvky, které lze hledat v korpusu (word, lemma, tag, lc, pos)
- **strukturní značky** – např. hranice dokumentů a vět
- **lemma** – základní slovní tvar
- **lemmatizace** – přiřazení základního slovního tvaru
- **tag** – morfologická značka
- **tagset** – soubor morfologických značek
- **regulární výrazy** – speciální znaky umožňující efektivní hledání v korpusu

TYPY KORPUSŮ

- **druh zachycené komunikace** – psané (written corpora)
  - mluvené (spoken corpora)
- **časový záběr** – diachronní
  - synchronní
- **účel** – všeobecné
  - specializované
- **jazyk** – jednojazyčné
  - paralelní
  - srovnatelné
- **možnost rozšíření** – uzavřené (referenční)
  - otevřené (nereferenční)
- **značkování** – tagging (POS tagging, morfologie)
  - parsing (syntax, treebank)
  - alignment (párování)

REPREZENTATIVNOST KORPUSŮ

Relativní

- v závislosti na účelu korpusu (kvantita x kvalita)
- malý vzorek vzhledem k celku jazyka
- nezobrazuje reálné užití jazyka
- snaha zachytit **variabilitu** textů

	SYN2000	SYN2005, SYN2010	SYN2015
publicistika	60 %	33 %	33,33 %
odborná lit.	25 %	27 %	33,33 %
beletrie	15 %	40 %	33,33 %

KORPUSOVÉ MANAŽERY V ČR

- ÚČNK – ČNK – **KonText**
  - <http://kontext.korpus.cz>
- FI MU – **Sketch Engine**
  - <http://ske.fi.muni.cz>

TVORBA KORPUSŮ

- **korpusy tradiční a webové**
- sběr dat – sjednocení formátu – externí anotace
- tokenizace (vertikál) – lemmatizace – značkování
- **Corpus Architect, WebBootCat**
- **jusText** – odstranění netextového obsahu, boilerplate
- **Onion** – odstranění duplicitních textů
- **Chared** – detekce kódování
- **mluvené korpusy** – nahrávky, přepis, synchronizace textu se zvukem